

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Ингушетия

ГБОУ «СОШ №2 г.Магас»

РАССМОТРЕНО

Руководитель МО

Илиева Р.М.

Протокол №1
от «27» 08 2024 г.

СОГЛАСОВАНО

Заместитель директора
по УВР

Джандигова З.С.
Протокол №1
от «30» 08 2024 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор ГБОУ «СОШ
№2 г.Магас»

Картосова З.И.
Приказ №5
от «30» 08 2024 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

(ID 5959514)

учебного предмета «Ингушская литература»

для обучающихся 7 классов

г.Магас, 2024-2025

7-ча класе г1алг1ай литературах йола балха программа

Кхетама каьхат

Г1алг1ай литература кхыдола предметаш санна базови дешара дисциплина я. Цун керттера декхар да дешархой эхь – эздел долаш, хозаненна лоарх1ам болаш, мехка истори дикаг1а довзаш, кхетамца кхебар.

Г1алг1ай литература базови ларда т1а 1омадаро аьттув хулийт дешархошта вай кьаман литература дег1адара наькъаш довзийта, цо хьабена чоалхане никъ теркалбайта, замано д1адеххача бесса цун декхараш а идейни чулоацам а хувцалуш хилар теркалде. Балха план в1ашаг1ьелла я исбахьален произведенеш урокашка а классал арахьа а дешархоша к1оаргга уйла а еш, чулоацам бешаш, цун тохкам беш, болх д1ахьоргболаш; цул совг1а, цо кхоачашду кхы а 1алаьмате боккхача лоарх1ама декхараш: дешара навькаш лакхъяр, дешархой дувзадenna кьамаьл шаьрдар.

Ер программа оттаяь я 5-11 классашта лаьрх1а йолча республикански программа ларда т1а.«Г1алг1ай литература» хрестомати Р.А.Чахкиева 7 класс».Магас. 2015.

Программо белгалъяьхай г1орбаьннача г1алг1ай йоазонхой лоарх1а мег1а йола говзаме произведенеш, цар тема, керттера уйла, турпалхой васташ, пайда эцийт цар т1а лелабеш болча ц1енача, говзамеча меттах.

Школе 1омае еза произведенеш кьоастаеш, терко т1аяхийтай лакха исбахьален говзалца язъяь хилара, дешархошта нравственни кхетам луш, цар сакхетам лакхбеш, Даьхе а гонахьара алам а деза а уж 1омабеш хилара.

Программо хьакьоастадаьд литературни произведений чулоацам к1оаргаг1а дешархошта 1омабара, литературни теори дикаг1а йовзийтара эшаш дола декхараш наькъаши:

- Кхетамца, уйла а еш, исбахьален произведенеш ешар;
- Шаьра, кьоастанеш дешар.

- Тайп – тайпара чулоацам хьабувцар (Текста гарга, хоржаш, хаттарашта жоп луш, автора цӀерах, дешархочун ший цӀерах ишт. кх. дӀ.).
- Стихай, байтий тексташ дагахь 1омаяр.
- Исбахьален произхведеней тайпа, жанр белгалъяр.
- 1омаеча текстах, цун чулоацамах, цун лоархӀамах шоашта хетар ала дешархой 1омабар.
- Йоазонхочун вахара а кхоллама а никъ тахка, цо айяь проблемаш белгалъе, цар мах хоадабе дешархой 1омабар.
- Кертерча турпалхой оамалаш, царна юкъера юкъ – моттиг, конфликт белгалдар.
- Говзамеча наьна метта торонаш – эпитеташ, дустараш, метафораш, дийндар, кицаш, фразеологизмаш къоастаяр, произведене идейни чулоацам къоастабара, цар леладу гӀулакх белгалдар.
- Дешархой эхь - эздел долаш, хӀама довзара, тахкара тӀакхувш, гуманистически сакхетам болаш, ший граждански позиции йолаш, Даьхенцара безам лакха болаш, ший къам а, къаман истории а литература довзара тӀакхувш 1омабар.
- Произведене чулоацамгеи куцагеи хьежжа йоккха эпически произведенеш тахка, цар исбахьален белгалонаш къоастае дешархой 1омабар.
- Кхоллама, тохкама балхаш деш шоашта эшаш йола материал, информаци журналаш тӀара, газеташ тӀара, тайп – тайпарча тексташ тӀара, Интернете лаха, нийсье дешархой 1омабар

Балха программа чулоацам .

Багахбувцам

- ГӀалгӀай багахбувцам. Багахбувцама жанраш. Наьрт-орстхой дуцараши оаламаши.
- Оаламашкара турпалаш.Оаламий белгалонаш
- Сеска Солсеи Села ПирӀийи. Хьалха баьхача нахах.
- Диь бера нана

Базоркин И кѣаман сийдола во1 волга хар . «Т1ом» яхача деша ма1ан довзар.Даъхен Сийлахъа Боккхача т1емах лаъца хар. Сай яхача дувцара чулоаца а кертера тема йовзар. Турпалхочун сурт-сибат дилла хар.

Беков Тембот: Сердало. Ший хѣакъ шийга дахар.

Стих-не чулоацам. Нах дешаргахъа бийрзача поэта бакъахъа а лоарх1аме а хетар хар. «Сердало» яхача газета лоарх1ам хар. «Зоврбика т1ехк я хьо,Тембота дулх да хьо»яхача дешай ма1ан.

«Ший хѣакъ шийга дахар» яхача дешай ма1ан. Хъарам дола хѣакъи цох даънна «беркати». « Беркат» яхача деша ма1ан

Зязиков Бахъаудин: Марац

Дувцара чулоацам.Керттера турпалхо –ж1али хилар.Цун ма1ан. 1алама сурташ.Оакхарийи хѣайбаши,цар оамалаш.

Марац-бокъонца вола новкъост. Ж1але майрал,денал,тешам,уж оамалаш автора хестаяр. Тешаме новкъост,цун лоарх1ам.

Дувцара керттера ма1ан. Из ж1алена хетадаъ хилар,цун лоарх1ам.

Плиев М: Летчиках Оздоев Мурадах. Автора вахара кхоллама никъ. Турпалхочун денал майрал. Из вай вахаре бокъонца хинна турпалхо.

Чахкиев Ювсап: Брест. _Керттера тема белгалъе. Турпалхочун сурт-сибат,майрал,денал

Яндиев Джамалдин: Гуйра . Стихотвореней чулоацам.Поэта говзаме дустараш,цар ма1ан,1алама хознеш юцар,хестаяр. Г1ала яг1а.

Керттера ма1ан,чулоацам . Г1алг1ай г1алаш-исторически наъкъа символаш.

Керда шу. Стих-не чулоацам.Мишта дувц поэта т1адоаг1а керда шу.Цун к1оарга чулоацам.Керда шу совг1ата хъисапе т1аэцар,цун ма1ан.Стих-не говзаме белгалонаш,метта шаърал.

Теори метода говзал. Метафора

Дистараш.Метафорах кхетам балар. Метта говзал.Сурт гойташ бола г1ирс

Озиев Салман: Вахара лараш. Вахара лараш тайп-тайпара хилар.Поэтически белгалонаш,говзаме г1ирс.

Къахъегам. Барт-цхъоаг1о.1уйре Сага керттера декхар-хъаънала къахъегар. Къахъегам,къахъегамхочун мах лакха хилар. Даъхен визза во1-Даъхен сийле лорош вар. Сага вахара керттера декхар. Сага сий. Хъаънала болх-хъаънала саг. Цун ма1ан. Къахъегамах дола кицаш . « Дер дайна саг»,цун ма1ан.

Хамхоев Ваха: Наъкъаш дехкараш. Наъкъаш дехкарашта баркал оалаш,уж хестабар. Цун ма1ан. «Шаъра наъкъаш дехкараш», «Ираза наъкъаш дехкараш», «Г1оза наъкъаш дехкараш», « Г1оза наъкъаш дехкараш»-цун чулоацами ма1ани. Символически хъисапе яздаъ хилар. Хоастам бу аз.

Даъхе нана санна дика хиннай. Из боча хила еза ,лорае еза х1аране. Вай кхоане-иразе Даъхе.

Дак. 1алама сурт. Къаъна дак дукха дайна ,дукха лайна хилар. Вахарцара цун безам. Шера массехказа эргайолаш хилар. Метта говзаленаш.

Ведзижев Ахъмад:Муте новраш. Дувцара чулоацам.Мутии цун се аги.Атта рузкъа даккха а,цу рузкъа т1ехъабаънна нах хилар. Мутена новраш дагадеха хилара бахъан.Новрах цар лерх1ар. Муте базар.Базара ди,цун баъ кечам. Сатийса уйлаш еха ди. «Муте новраш» яха дошг1алг1ай бага дахалга,дукхеи пайданеи доацач х1амаех из оалаш хилар. Лоарх1аме г1улакхаш-эхъ,эздел,г1алг1ай декъа эздел,лоамарой этикет. Юмори цун_декхараши. Дувцара керттера ма1ан. Г1алг1ай эхъ-эздел,этикет ювцаш йола багахбувцама произведенеш къоастаяр.

Литературни кхоллам т1а беламе долчок лаъца Декхар

Сага керттера дакъа. Цох лаъца автора хетар. «Даъхе лорор,нана санна»,-цу дешай ма1ан. Фу бахъан да автора иштта соцам бар. Стих-не керттера ма1ан. Малаг1а «вахара декъараш» керттера ларх1а деза. Х1ана

Плиев М-Саид: Блехали аьрзии Дувцара чулоацам. лалам зер. Оакхарий хъайбаш шоай оамалаш йолаш хилар. Зувш волчоа дукха лалама къайленаш гучаялар. Аьрзи говза хилар, цар блехалаш доадар. Акха кой
Дувцара чулоацам, лалама сурт, оакхарий оамалаш. Акха кой вл ашаг латар. Цар курал, денал. Тийшаболх. Кхел мишта ю чарахьо

Горчханов Бадрудин: Гуржий боалаш Горчханов Бадрудина вахара а кхоллама а никъ бовзийтар. Дувцара чулоацам гучабакхар. Керттера тема а ма лан а тахкар

Чаккиев Саид: Трасса Дувцара чулоацам. Хларона вахар. Цун а цун дезала а къиза кхел. лалама сурташ- Хларона уйлашца бувзам болаш хилар. Композици ший тайпара хилар. Деррига а турпалхочун уйлашца дувзаш гойтар. Цун ма лан.

Чаккиев Мухьмад: Аслана дош. Дувцара чулоацам тахка. Керттеера ма лан. Луш бола кхетам.

Дувцарахи повестахи

Осмиев Хьамзат: Нана- Лаьтта Стихотворене чулоацам. Керттера уйла: лаьттан хам бе безаш хилар. Лаьтта- вахар, сага дуненцара бола бувзам. Лаьтта- Даьхе, вахар, ираз, къаман овла. Тлеххъара строфаш, цар ма лан, лоарх лам. Метта говзал, клоарга ма лан, лоарх ламе гл ирс. Лаьтта нана санна боча хилар, ларх лар.

Оакхарий: Дувцара чулоацам. Ювцаш йола ха. Адамашта тлалаьтта къизал. Зламигача клаьнка бларгадайна унзара сурт.

Композиции сюжети

Гагиев Гирихан: Хьехам Стихотворене чулоацам. Керттера тема а луш бола хьехам.

Шадиев Султан: Аьшка сом Композици,сюжет. Цар белгалонаш. Завязка,кульминаци,цар тайпаш
Чарахьал дитар Дувцара чулоадам. 1алама сурт.Оакхарий оамалаш. Эскха дог к1аьда долаш хилар,цо чарахьал дитар

Хамхоев Дауд : Ма дика да лаьтта вахар Стих-не чулоадам. Керттера уйла:лаьттан хам бе безаш хилар. Метта говзал,к1оарга ма1ан,лоарх1аме г1ирс.

Бериханов Дж.: Кьонах оал Кьонах яхача деша ма1ан,к1оаргал.

Ляпин Игорь:Кавказа есар.

Кодзоев Тимур : Берза кьарзар Дувцара чулоадам к1оарга тахкар. Ювцаш йола ха. Наха лайна г1елал,моцал,1азап,бала,кьел,шелал. Моцалах,шелалах бовш хинна нах. Цхьаккха доацача бахьана мехках даьккха адам.

7 класса дешархошка дагахьа а йоазонца а дайта дезача балхий тайпаш:

Говзаме лит-ай а 1илма-публистически а тексташ хоза кьоастаеш ешар. Ма1ане ешар. Хаттарашта жоп телар.Дийшар хьадувцар а д1аяздар а. 1омадечох лаьца сочинени язьяр. Турпалхой оамалаш тахкар,хар-ка оттаяр. Керда дшаш хьакьоастаде а дешлорг леладе а хар,в1ашаг1дола 1амар. План оттаяр.

Дешархошта ха деза:

- Шаьра тексташ еша (минута 120-120)дош

-1ойийша про-ш юхь хувцаш хьаювца

Турпалхошта мах оттабеш,цар оамалаш тахка,сурт-сибат кьоастаде. Бакьи харци турпалхой кьоастабе,цар оамалаш яшха. Шоаш белгалдаь а д1аяздаь а дола керда дешаш кьамаьла юкьекхахьа.

Календарно – тематически план

7 класс, литература, 2024 - 2025 д.ш.

№	Чулоацам	С а х ъ а т	Таърахъ	Ц1аг1ара болх
1	Багахбувцама жанраш	1		О. 4, моллаг1а а цхъа багах. произ. дувца
2	Нарт-орстхой дувцараши оаламаши. Оаламашкара турпалаш.	1		О. 5 – 11 чулоацам ха
3	Оаламий белгалонаш	1		О. 9-10 чулоацам ха
4	«Сеска Солсеи Села Пир1ийи», оалам	1		О. 11 – 12 чулоацам юхахъабувца
5	«Хъалха баъхача нахах»	1		О. 13 - 15 чулоацам юхахъабувца
6	«Диъ бера нана», оаламаш	1		О. 15-16 чулоацам ха
7	«Сеска Солсеи К1инда Шоаи», оалам	1		О. 17 - 18 чулоацам юхахъабувца
8	«Колой К1анти Сеска Солсеи», оалам	1		О. 19 - 21 чулоацам юхахъабувца
9	Колой К1анта оамалаш. Антитеза	1		О. 22– 23 деша, определенеш 1омае
10	«Наъна кулг»	1		О. 24 чулоацам юхахъабувца
11	«Б1ехали миска саги», фаълг	1		О. 25 – 27 чулоацам ха
12	Классал арахъара урок «Къонах оал», Бериханнаъкъан Джабраил	1		О. 177, чулоацам ха
13	Коазой Н. «Х1ал-ерд»	1		О. 28 деша, юхахъадувца
14	Хамхой Ваха «Маът-лоам»	1		О. 29 – 31 деша, юхахъадувца
15	«Зязиков дагалаъца», стих.	1		О. 32 дагахъа 1омае
16	Пхъилекъонгий Амир. «Бартаца дах са халкъ»	1		О. 33 дагахъа 1омае
17	«Даъхенга», стих.	1		О. 34 дагахъа 1омае
18	Мерешкнаъкъан С. «Наъна мотт», стих.	1		О. 35 дагахъа 1омае,

				Дахкилгнакъъан И. биографи еша
19	Классал арахъара дешар. Дахкилгнакъъан И. «Куке денал»	1		Базоркин И. биографи ха
20	Боазаркъъанакъъан Идрис. «Сай», дувцар	1		О. 36 - 39 чулоацам юхахъабувца
21	Дувцара говзаме белгалонаш тахкар	1		О. 40 - 44 чулоацам юхахъабувца
22	Саъ майрал, денал	1		О. 45– 50 деша, дувцара план оттае
23	Беканакъъан Тембот. «Сердало», стих.	1		О. 51 дагахъа 1омае
24- 25	Сочинени язъе кийчо яр Сочинени «Сона хоза хет кулг-говзал»	2		
26	Беканакъъан Т. «Ший хъакъ шийга дахар»	1		О. 52–55 чулоацам юхахъабувца
27- 28	Заъзгнакъъан Б. «Марац», дувцар	2		О. 55 -63 чулоацам юхахъабувца, ахкан сайре ювца муг1араш дагахъа 1омаде
29	Пхъилекъонгий Махъмад «Летчиках Оздоев Мурадах» стих.	1		О. 63 дагахъа 1омае
30	Чакхкиев Ювсап «Брест» стих.	1		О. 66 - 65 дагахъа 1омае
31	Янднакъъан Жамалда вахара-кхоллама никъ.	1		Вахара-кхоллама никъ ха
32	Янднакъъан Жамалда. «Гуйра», стих.	1		О. 65 - 66 дагахъа 1омае, гуйран сурт дилла
33	«Г1ала яг1а», стих.	1		О. 66 – 67 дагахъа 1омае
34	«Керда шу», стих.	1		О. 68 дагахъа 1омае
35	Метта говзал. Сурт гойташ бола г1ирс метафора	1		О. 69 – 72 чулоацам юхахъабувца
36	Классал арахъара дешар Лев Толстой «Аързи», дувцар	1		О. 172 чулоацам ха
37	Озанакъъан С. «Вахара лараш», стих.	1		О. 72 - 73 дагахъа 1омае
38	«Къахъегам», стихотворени	1		О. 73 дагахъа 1омае
39- 40	Сочинени «Саго юта лар»	2		Озиев С. биографи ха

41	«Барт-цхьоаг1о», стих.	1		О. 74 дагахъа 1омае
42	Классал арахъара дешар. Александр Пушкин «1ан никъ» стих.	1		О. 75 дагахъа 1омае
43	Хамхой А. «Наъкъаш дехкараш»	1		О. 75 – 76 дагахъа 1омае
44	«Хоастам бу аз», стих.	1		О. 77 - 78 дагахъа 1омае
45	«Дак», стихотворени	1		О. 82 – 83 дагахъа 1омае
46	Ведажнаъкъанв А. «Муте новраш»	1		О.79 - 86 чулоацам юхахъабувца
47	Литературни кхоллам т1а беламе долчох лаъца	1		О 86 – 88 деша, определенеш 1омае
48	«Декхар», стихотворени	1		О. 89 шаъра еша
49	Прозаически а поэтически а йоазонаш. Лирика	1		О. 90 – 93 деша, определенеш 1омае
50	Пхъилекъонгий М-С. «Б1ехали Аързии»	1		О. 93 - 95 чулоацам юхахъабувца
51	«Акха кой», дувцар	1		О. 96 - 97 чулоацам юхахъабувца
52	Классал арахъара дешар «Вахара ворда», дувцар	1		О. 194, чулоацам ха
53-54	Сочинени «Хъунаг1а»	2		Плиев М-С.биографи ха
55	Горчханаъкъан Бадрудин «Гуржий боалаш»	1		О. 97-101 чулоацам юхахъабувца
56	Чахкенаъкъан С. «Шарип», дувцар	1		О. 101 - 112 деша, чулоацам юхахъабувца
57	Чахкенаъкъан Мухъмад «Аслана дош» дувцар	1		О. 112 – 115 чулоацам ха
58	Дувцарахи повестахи кхетам балар	1		О. 115 – 118 деша, опред -ш 1омае
59	Осминаъкъан Хъ. «Наъна - лаътта», стих.	1		О. 118 - 119 дагахъа 1омае
60-61	«Оакхарий», дувцар	2		О. 119 - 131 деша, чулоацам юхахъабувца
62	Композиции сюжети	1		О. 132 – 134 деш , опред-ш 1омае
63	Гаъгенаъкъан Г. «Хъехам», стих.	1		О. 135 – 136 шаъра еша

64	Классал арахъара дешар «Сий», фаьлг	1		фаьлгаш
65	Шеденаькъан С. «Аьшка сом», дувцар	1		О. 136 – 144чулоацам юхахъабувца
66	«Чарахъал дитар», дувцар	1		О. 145 - 147 деша, чулоацам юхахъабувца
67	Хамхой Дауд. «Ма дика да лаьтта вахар», дувцар	1		О. 148 дагахъа 1омае
68	Кердадаккхар	2		